

ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Ὅση μάλιτα ἀφορᾷ εἰς

ΤΗΝ ΛΟΓΙΚΗΝ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗΝ

ΚΑΙ ΗΘΙΚΗΝ.

Η Φιλοσοφία, καὶ τὴν Ἑλληνικῶν ἑτυμολογίαν τῆς λέξεως, θέλει νὰ εἰπῇ φιλία, ἢτοι ἔρως Σοφίας· τὴν δὲ Σοφίαν τὴν ὀρίζει ὁ Κικέρων (Βιβλ. 2. Κεφ. 2. τῆς Καθικ.) ἔπισημῶς τῆς θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ τῆς αἰτιῶν, ὅς ἂν τεύττα ἀδράγανται.

Ὡνομάθη μὲν τῷτο τὸ ὄνομα ἡ Φιλοσοφία ἀπὸ τὸν Πυθαγόρα πρῶτον, καθὼς ἀναφέρει αὐτὸς πάλιν ὁ Κικέρων (Βιβλ. 5. Κεφ. 3. Ζητήμ. Τεσκβλ.)· ἐπειδὴ προτιότερα, λέγει, ἐκεῖνοι, ὅπερ κατεγίνοντο εἰς τὴν θεωρίαν τῆς ὄντων ὀνομάζοντο Σοφοί. Ὁ Πυθαγόρας ὁμῶς, ἀφ' ἧ ἐπήλθον εἰς τὴν Σικεῶνα, καὶ ὀμίλησε σοφῶς περὶ πολλῶν πραγμάτων, ἔμποροθεν εἰς τὸν Λέοντα τύραννον τῆς Φλιασίων, ὁ τύραννος θαυμάζωντας, τὸν ἐρώτησε πόθεν ἐσιωάθροισε τόσῳ σοφίαν; καὶ ὁ Πυθαγόρας μετριοφρονῶντας ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν ἦτον σοφός, ἀλλὰ φίλος, ἔρασης τῆς Σοφίας.

Τὴν Φιλοσοφίαν ἐσιωήθρισαν νὰ τὴν διαιρῶν εἰς τέσσαρα μέρη κυριώτερα, εἰς Λογικῶν δηλαδὴ, Μεταφυσικῶν, Ἠθικῶν, καὶ Φυσικῶν· ἀπὸ τὰ ὅποια τὰ τέσσαρα πρῶτα, τὰτ' εἰσιν ἡ Λογικὴ, Μεταφυσικὴ, καὶ Ἠθικὴ, ἡ ὅποια περιλαμβάνει καὶ τὴν Πολιτικῶν, καὶ τὸ

τὸ φυσικὸν καὶ πολιτικὸν Δικαίωμα, ἀνήκον κυρίως εἰς τὴν Διάνοιαν· τὸ δὲ τέταρτον, ὅπερ ὅστιν ἢ Φυσικὴ, ὅμως μὲ τὰ Μαθηματικά, περιλαμβάνει ὅλας τὰς ἐπιστήμας, ὅπερ εὐρέπονται ὡς τὴν γνῶσιν τῆς σωμάτων.

Ἡ φυσικὴ θεωρία, καὶ ὁ ἔργος τῆς εὖ εἶναι, ἐκίνησαν τὰς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς πρώτης κινήσεως εἰς τὸ να παρῆσαν μὲ καθεὶν τρόπον να αὐξάνει τὰς μαθήσεις τῆς, ὅστις να φιλοσοφῶν· ὑπομνήματα ὅμως τῆς φιλοσοφίας Ἰσορίας τῆς ἀρχαιοτάτων ἐθνῶν, ὅπερ εἰς μὲ τὴν καλλιέργειαν τῆς τεχνῶν καὶ ὀπτημῶν προηγήθησαν τῆς Ἑλληνῶν, ἀνομάθησαν δὲ μὲ ταῦτα ἀπὸ αὐτῶν βάρβαροι, πολλὰ ὀλίγα ἔφθασαν εἰς ἡμᾶς· ὅθεν μίαν ὀπιπύλαιον μόνον σημείωσιν θέλω μὲ κάμη ἐν τῇ παρόντι ὡς αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῆς Φιλοσοφίας τῆς πλείου ἀρχαιο-
τέρων ἐθνῶν.

ΑΡΘΡΟΝ Α΄.

Περὶ τῆς Χαλδαίων.

Οἱ πρώτοι, ὅτε ἐπεδόθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν
τῆς ὀπισθημῶν, θέλουν μερικοὶ νὰ ἐσάθισαν οἱ Χαλ-
δαῖοι, καὶ ὅτι αὐτοὶ τὰ πρώτα σπέρματα τῆς Φιλοσο-
φίας τὰ ἔλαβον ἀπὸ τὸν Ζωροάστρου, τὸν ὁποῖον ὁ
Ἅγιος Ἐπιφάνιος τὸν ὑποθέτει σύγχρονον τῆς Νεμ-
βροῦ. Βῆλος ὁ πατὴρ τῆς Σεμιράμιδος, ὁ ὁποῖος δὲν
εἶναι βέβαιον πότε ἤκμασε, θέλουν νὰ ἐσάθῃ παρ' αὐ-
τοῖς ὁ πρώτος εἰσηγητὴς τῆς Ἀστρονομίας.

Περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ὄντων αὐτοὶ ὑπέθετον διαφό-
ρους ἀπορροίας, καὶ διαφόρους τάξεις πνευμάτων, ἀναμε-
ταξὺ εἰς τὰ ὅποια ἔταττον καὶ τὰς δαίμονας, ἢ ἀγγέ-
λους. Ἀπὸ τοῦ Θεοῦ αἰδίου ἔλεγαν ὅτι ἀνεπήγαγε
τὸ πῦρ καὶ τὸ φῶς, καὶ ἀπ' αὐτὰ διαφοροὶ τεράδες ἐ-
σιῶν· τὸ ὁποῖον τὸ ἐδέχθησαν μὲν ταῦτα καὶ οἱ Πλα-
τωνικοί. Καὶ τῆτο ἄρα λέγουν ὅτι ἐδηλοῦσεν ὁ χρησ-
μὸς τῆς Ζωροάστρου, ὅτε λέγει· „ Παντίγ' ἐν κόσμῳ
ἢ ἀέμπει βίας, ἢς μονὰς ἀρχεῖ. „ Διόδωρος ὁ Σικε-
λιώτης ὁμοῦς (Βιβλ. Β΄.), καὶ Φίλων ὁ Ἰεραδαῖος λέ-
γουν ὅτι αὐτοὶ ὑπέθεσαν τὸν Κόσμον αἰδίου, καὶ τὸν
ἐθεωροῦσαν ὄχι ὡς ποίημα τῆς Θεῶν, ἀλλ' ὡς Θεόν.
Ἦτον πολλὰ ὀπιδεδομῆνοι καὶ εἰς τὴν Ἀστρολογίαν,
καὶ τὰς λοιπὰς μαγικὰς τερατείας, καθὼς ἀναφέρει
(Ἰσορ. Φιλοσοφ. Ἀσιαν. Τμήμ. Β΄. Κεφ. 17.) ὁ
Σταυλέϊος.

Οἱ πρώ-

Ο πρώτος αὐτῶν, ὅπῃ ἔφερον εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν ἐπισημὴν τῆς Χαλδαίων, ἐσάθη ὁ Βηρόζος, ἐπίσημος δὲ τὴν ἰσορίαν τε, ὁ ὁποῖος ἤκμασεν εἰς τὸν καιρὸν Πτολεμαῖς τῶ Φιλαδέλφου, πρὶν τὸ 280 ἔτος πρὶν Χρῆστῃ, καὶ τὸν ὁποῖον τὸν ἐτίμησαν οἱ Ἀθηναῖοι μὲ ἀνδραγαθία, καθὼς λέγει (Βιβλ. Ζ'. §. 37.) ὁ Πλίνιος.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Β'.

Περὶ τῆς Περσῶν.

Απὸ τῆς Χαλδαίας ἀπέρασεν αἱ ἐπισημαί εἰς τὰς Πέρσας, οἱ ὁποῖοι ὀφείλουσι τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐπισημῶν εἰς εἴνα ἄλλον Ζωροάστρου, ὅπῃ ἠΰθηνον εἰς τὰς καιρὰς Δαρείου τῶ Ἰσάσπης. Ἐκεῖνοι, ὅπῃ κατεγίνοντο εἰς τὰς ἐπισημαί, ὠνόμαζοντο παρ' αὐτοῖς Μάγοι, καὶ ἦτον εἰς μεγαλωτάτην τιμῇ.

Αὐτοὶ ὑπέθετον δύο ἀρχὰς ἐναντίας ἀλλήλαις, τὴν μίαν ἀγαθοποιὸν, καὶ τὴν ἄλλην κακοποιὸν, καὶ ὠνόμαζαν τὴν πρώτην Ωραμάσδην, καὶ τὴν δεύτεραν Αειμαίην, μεταξύ τῆς ὁποῖων ἔθετον καὶ μίαν τρίτην μέσσην, τὴν ὁποῖαν τὴν ὠνόμαζαν Μίθραν.

Τὰς δόξας τῶν τῶν ἔφερον εἰς τὴν Ἑλλάδα πρῶτος ὁ Οὔσαῖος, καὶ σώζονται καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν Περσίαν ἑπαδοὶ τῆς παλαιᾶς Φιλοσοφίας τῆς Μάγων, τῶν ὁποῖων πῶρα οἱ Μωαμεθανοὶ τῶν ὠνομάζαν Γκεμπεῖ, ἢ Γεβεῖ.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Περὶ τῶν Ἀράβων.

Εἶχον καὶ οἱ Ἀράβες τὰς Μάγας τας, καὶ μάλιστα οἱ Σαββαῖοι, καθὼς ἀναφέρει ὁ Πλίνιος (Ἱστορ. Φυσικ. Βιβλ. Δ'. Κεφ. Α'.), οἱ ὅποιοι καὶ ἄπο χρόνος ἀμνημονούτας ἦτον ἐφωδασμένοι μετὰ λαφόρας μαθήσεις, καθὼς φαίνεται ἄπο τὸ Βιβλίον τῶν Ἰώβ. Περὶ δὲ τῆς ἀρχῆς τῆς κατ' ἐμπεραίνεται ἄπο τῆς φιλονεικίας τῶν φίλων τῶν Ἰώβ, ὅτι ἐκλιναν πολλὰ εἰς τὴν δόξαν τῶν Περσῶν.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Δ'.

Περὶ τῶν Αἰγυπτίων.

Οἱ Μάγοι ἦτον εἰς τιμὴν καὶ ἰσχύϊ τοῖς Αἰγυπτίοις, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν ἀρχαιότητα τῶν ἐπιστημῶν ἐφιλονεικῶσαν μετὰ τὰς Χαλδαίους. Εἰς αὐτὰς τὰς Αἰγυπτίους ἄπονέονται κοινῇ ψήφω τὰ πρῶτα σοιχεῖα τῆς Γεωμετρίας, τὰ ὅποια ἐκλάσθησαν νὰ τὰ ἐπινοήσῃν ἄπο τῆς γείαν, ὅπῃ εἶχον νὰ διορίζῃν τὰ μέτρα καὶ τὰ σῦλλα τῶν ἀγρῶν τας, οἱ ὅποιοι ἐσυγχέοντο ἄπο τὰς κατ' ἔτος πλημμύρας τῶν Νείλων. Πόσον ἐπιπρόσοι ἦτον καὶ εἰς τὴν Μηχανικὴν, τὸ ἄποδείχνον οἱ ὀβελίσκοι, καὶ αἱ πυραμίδες, ὅπῃ ἀνήγειραν. Δὲν ἦτον κατώτεροι μήτε εἰς τὴν Ἀστρονομίαν.

Ἡ Θεολογία, καὶ Ἡθική τας ἦτον, καὶ τὸν Ἰάμβλιχον, καὶ ἄλλοι ὅμοια μετὰ τὴν Πυθαγόρα, τῶν ὁποίων τὴν ἐπὶ ἄρα ἄπο αὐτὰς, καὶ ἄλλοι τῆς ὁποίας θέλωμι ὁμιλήσει ἐν τοῖς ἐφεξῆς.

Ὁ πλέον ἀρχαιότερος ἀναμεταξύ εἰς αὐτὰς ἐστάθη

κάποιος Ἀπότης, ἢ Ἑρμῆς, τὸν ὁποῖον διεδέχθη πολὺ καιρὸν μὲν ταῦτα ὁ Σοφίας, ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὸς ὠνομάζετο Ἑρμῆς, τὴν ἐπωνυμίαν Τεισμέγιστος, τὰ ὁποῖα φέρονται ἀκόμι καὶ τὴν σήμερον κάποια συγγράμματα νομίζονται ὅμως ἀπὸ τῆς ἀξιοτέρας νόθα.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Ε'.

Περὶ τῆς Ἑβραίων.

Απὸ τῆς προκοπῆς τῆς Πράξεων τῆς Ἀποστόλων, ὅπῃ λέγει „ Καὶ ἐπαιδύθη Μωϋσῆς πάση σοφίᾳ „ Αἰγυπτίων „ συμπεραίνειν μερικοὶ, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ὅλιγὴν τὴν μάθησίν τες τὴν ἐδανείσθησαν ἀπὸ τῆς Αἰγυπτίας. Ὡς τὸσον εἰς τὴν Θεολογίαν ἦτον τὸσον διαφορετικοὶ τὸ εἶνα ἔθνος ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὅσον τὸ σκόπος ἀπὸ τὸ φῶς, καὶ τὸ ψεῦδος ἀπὸ τῆς ἀλήθειαν. Αἱ θαυμάσιαι ὑποθήκαι, ὅπῃ φερέται ἡ Σοφία τῆς Σολομώντος, καὶ τὰ προφητικὰ βιβλία, δεῖν εἶναι ὅξάπαντος μαθήματα τῆς Ἑβραίων ἀπὸ τῆς Αἰγυπτίας δαίεια.

Εἰς τὰ λοιπὰ ὅμως τῆς Φιλοσοφίας μέρη βλέπομεν ὅτι οἱ Ἑβραῖοι δεῖν ἔκαμαν κάμμίαν ἀξιόλογον προκοπὴν ἕως τὴν ἐπαύσθον ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίαν τῆς Βαβυλώνος. Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλώνος ἐμίχθησαν πολλὰ μὲν τῆς Ἑλλάδας, καὶ διηρέθησαν εἰς τὰς διαφορὰς αἵρέσεις τῆς Φαρισσαίων, καὶ Σαδδουκαίων, καὶ Ἑσθλυναίων, ἀπὸ τῆς ὁποῖας οἱ μὲν πρῶτοι ἐδέχθησαν τὰ δόγματα τῆς Στωϊκῶν, ἢ μάλλον εἰπεῖν τῆς Κυρικῶν (Γώσηπος Ἑβρ. Τόμ. Β.), οἱ δὲ δεύτεροι τὰ τῆς Ἐπικυρείων, καὶ οἱ τρίτοι τὰ Πυθαγορικά, καὶ τῆς ὁποῖων θέλωμεν λαλᾶν ἐν ταῖς ἐξῆς· καὶ αὐτὴς τέλος πάντων τῆς διεδέχθησαν οἱ Καβα-

βαλισαί, τῆς ὁποίων τὸ σύστημα ἦτον εἷς αὖ μίγμα τῆς Πυθαγορείου, καὶ Πλατωνισμῶ.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Σ'.

Περὶ τῆς Φοινίκου.

Οἱ ἀρχαιότεροι Φιλόσοφοι, ὅπερ ἀπαριθμῶνται ἀναμεταξύ εἰς τὰς Φοινίκας, εἶναι ὁ Σαχχονιάδων, ὁ ὁποῖος λέγειν ὅτι ἤκμασε πρωτίτερα ἀπὸ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ὁ Ωΐχος, ἢ Μόχος, ἢ Μόχος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν Στράβωνα ἐχημάτισεν ὁ πρῶτος εἰσηγητὴς τῆς ἀτόμων, καὶ τῆς ὁποίων δέλομα ὁμιλήσει ἐν τοῖς ἐξῆς, καὶ ὁ Φαιρεκίδης, ὅστις ἐσάθη διδάσκαλος τῆς Πυθαγορείου.

Εἰς τὰς Φοινίκας ἀπονέμεν τὴν εὔρεσιν τῆς γραμμῶν. Εἰς αὐτὰς ἀπονέμεν κάποιοι καὶ τὴν εὔρεσιν τῆς Ναυτικῆς, δεξινομήσει ὅτι αὐτοὶ πρῶτοι ἔβαλαν καὶ τὸν πολιτικὸν ἀστέρα ὁδηγὸν τῆς ναυτιλομήτων.

Εἰς τὴν Προφῆτικῶν τῆς Εὐαγγελίας Βιβλ. Α'. Εὐσεβίᾳ τῆς Παμφίλου, δέσκεται εἷς κομμάτιον τῆς Σαχχονιάδωνος, τὸ ὁποῖον σρέφεται προσηγορικῶς περὶ τὴν Κοσμολογίαν, ἢ Κοσμογένεσιν· κείνεται ὅμως ἀπὸ τῆς δεξινοτέρας ἀπόκρυφον.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Ζ'.

Περὶ τῆς Ἰνδῶν.

Οἱ ἀρχαιότεροι Φιλόσοφοι κατὰ τοῖς Ἰνδοῖς ἦτον εἰ Βραχμαῖοι, ἢ Γυμνοσοφισαί, οἱ ὁποῖοι ἐδόξαζαν ὅτι ὁ κόσμος δεῦρ εἶναι ἄλλο, καὶ μία ἀπόκρυφα

τῷ Θεῷ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μία ἕκτασις τῷ ἰδίῳ Θεῷ, καὶ τὸ ὁποῖον ἐσυμφωνῶσαν μετὰ τῆς Χαλδαίας. Ἐπρόσβολον προσέτι καὶ τῷ μετεμψύχωσιν, τῷ ἔστι τῷ ἄπὸ σώμα εἰς σώμα μετάβασιν τῆς ψυχῆς, δόξα τῷ ὁποίῳ τῷ ἐπῆρε μὲν ταῦτα ἄπὸ αὐτῆς καὶ ὁ Πυθαγόρας, καὶ τῷ ὁποίῳ τῷ διαφυλάττων παρ' αὐτῆς πολλοὶ μέχρι καὶ τῆς σήμερον. Τῷ σοφίῳ τῷ ὑπέθετον εἰς τῷ ἀπάθειαν, καὶ εἰς μίαν βεβιασμένην ἀναλγησίαν, εἰς τὸ ὁποῖον τῆς ἀκολούθησαν μὲν ταῦτα οἱ Στωϊκοί.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Η'.

Περὶ τῶν Σινῶν, ἢ Κινέζων.

Η Φιλοσοφία τῶν Κινέζων, ὡς μὲν πρὸς τῷ ἀρχῷ τῷ παντός, καὶ τῷ ἐκέσιον ἀναιδησίαν τῆς ψυχῆς, ὁμοιάζει πολλά μετὰ τὴν τῶν Ἰνδῶν· εἰς τὰ ἠθικά ὅμως ἑξαιρετοὶ γνώμαι δέσονται εἰς τὰ συγγραμματα τῷ Κομφουκιῶνος, ὁ ὁποῖος ἐσάθη ὁ φιλοσοφικότερος τῶν Κινέζων Φιλοσόφων.

Εἰς τῷ Ἀστρονομίαν ἔχομεν παλαιόταταις παρατηρήσεις τῆς Ἑθνεῶν. Εἰς τῷ εὔρεσιν τῆς τύπης ἐπρόλαβαν πολὺ τῆς Εὐρωπαϊκῆς, ὁμοίως καὶ τῆς πυροβόλου κόνεως (τῷ μπαρετίε), καὶ ἄλλων πολλῶν. Ἡ καλλιέργεια τῶν ἐπιστημῶν παρ' αὐτοῖς ἀρχισεν ἄπὸ χρόνης ἀμνημονόβτες· ἡ δεισιδαιμονία ὅμως ἡ ρίζα πάντων τῶν κακῶν, ἡ φοροδής προσπατάλλοις εἰς τὰ παλαιὰ ἔθιμά τες, καὶ τὸ ὀχληρὸν καὶ κοπιαστικὸν τῷ γραφίματος τῶν γραμμάτων τες, (τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ νὰ εἶναι τόσα, ὅσαι αἱ λέξεις τῆς γλώσσης, πολλὰ ὀλίγοι φθάνειν εἰς τὸ νὰ τὰ μάθων ὅλα) ἔκαμαν τὰς ἐπιστήμας νὰ μὴ λάβων κοντὰ εἰς αὐτῆς πολλὴν αὐξήσιν.

Περὶ τῆς Μαυριτανῶν, Θρακῶν, Γάλλων
Γερμανῶν, ἔ Βρεταννῶν.

Ὅτι ἔλεγε πολλοὶ ὅτι εἰς τὰς Μαυριτανίας ὁ Ἀτλας ἐ-
στάθη ἐμπειρότατος εἰς τὴν Ἀστρονομίαν, καὶ ἀπὸ τῆ-
το πάχα προῆλθεν ὁ μῦθος ὅτι αὐτὸς βασάζει τὸν
ἐρανόα εἰς τὰς ὤμους αὐτοῦ.

Τὸ Θρακὸς Ὀρφέως, ὁ ὁποῖος ἐστάθη πρῶτος, ὁ-
πὸς ἀρχισέ να ἐξημερόνη τὴν βαρβαρότητα καὶ θηρια-
δίαν τῆς Θρακῶν, καὶ να τὰς ἐπανάγη εἰς κοινωνικὸν
σύστημα, ὅθεν ὁ μῦθος ὅτι ἔστυρεν εἰς τὸν ἑαυτόν αὐ-
τὸν τὴν λύραν καὶ θηρία, σώζονται μερικοὶ σίχοι,
τὰς ὁποῖα τῶρα ὅλοι τὰς νομίζαν νόθας.

Οἱ Γάλλοι, καὶ Γερμανοὶ εἶχον καὶ αὐτοὶ τὰς Δρυΐδας
τὰς, ὁμοίως καὶ οἱ Βρεταννοὶ τὰς Βάρδας τὰς· καὶ ποῖον
ὅμως τρόπον αὐτοὶ ἐφιλοσοφῆσαν, δὲν μάς εἶναι τό-
σον γνωστόν· ὅθεν ἀντὶ να λέγωμεν ἀβέβαια, εἶναι
καλλίτερα να μὴ εἰπῶμεν τίποτε.